AYOLLAR MILLIY NIMCHASINI TIKISH TEXNOLOGIYASI VA UNING ZAMONAVIY DIZAYNDAGI O‘RNI

Begmatova Azizaxon Mo‘minjonova
O'zbekiston tumani 1-son texnikumi
Ishlab chiqarish ta’limi ustasi

Annotatsiya. Mazkur maqolada ayollar milliy nimchasini tikish texnologiyasi, uning asosiy bosqichlari hamda zamonaviy dizayndagi o‘rni tahlil qilinadi. Unda an’anaviy tikuv usullari bilan bir qatorda innovatsion yondashuvlar, yangi turdagi matolar va bezak elementlaridan foydalanish imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, milliy nimchaning konstruksiyasi, estetik xususiyatlari va zamonaviy moda talablariga moslashuvi o‘rganiladi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, milliy kiyimlarni zamonaviy dizayn bilan uyg‘unlashtirish nafaqat ularning amaliy qiymatini oshiradi, balki milliy madaniy merosni saqlash va rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so‘zlar: milliy nimcha, tikish texnologiyasi, ayollar kiyimi, zamonaviy dizayn, milliy moda, konstruksiya, mato tanlash, bezak elementlari, tikuvchilik, innovatsion yondashuv, estetik ko‘rinish, an’anaviy usullar.

Kirish

Yengil sanoat va moda industriyasi bugungi kunda jadal rivojlanib, an’anaviy kiyim turlarini zamonaviy dizayn yechimlari bilan uyg‘unlashtirishga alohida e’tibor qaratmoqda. Shu jarayonda ayollar milliy nimchasi nafaqat kundalik kiyim elementi, balki milliy madaniyat va estetik qarashlarning ifodasi sifatida ham muhim o‘rin egallaydi. Milliy nimcha asrlar davomida shakllangan tikuv an’analari, bezak san’ati va mato tanlash madaniyatini o‘zida mujassam etgan bo‘lib, hozirgi kunda ularni ilmiy asosda takomillashtirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Zamonaviy texnologiyalarning rivojlanishi tikuvchilik sohasiga ham sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Avtomatlashtirilgan tikuv mashinalari, raqamli loyihalash dasturlari, yangi avlod matolari va aksessuarlar milliy nimchani ishlab chiqarish jarayonini yanada samarali va sifatli tashkil etish imkonini bermoqda. Shu bilan birga,

dizayn jarayonida ergonomika, funksionallik va estetik uyg‘unlik kabi omillarni hisobga olish muhim ahamiyat kasb etadi.

Bugungi moda tendensiyalarida milliylik va zamonaviylik uyg‘unligi asosiy yo‘nalishlardan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Ayollar milliy nimchasini zamonaviy uslubda qayta talqin qilish orqali uni nafaqat an’anaviy bayramlarda, balki kundalik hayotda ham keng qo‘llash imkoniyati yaratilmoqda. Bu esa milliy kiyimlarning ommalashuviga, yoshlar orasida qiziqishning ortishiga va madaniy merosning davomiyligini ta’minlashga xizmat qiladi.

Mazkur maqolaning maqsadi ayollar milliy nimchasini tikish texnologiyasini ilmiy jihatdan tahlil qilish, uning zamonaviy dizayndagi o‘rnini aniqlash hamda ishlab chiqarish jarayonini takomillashtirishga oid amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Asosiy qism

Ayollar milliy nimchasini tikish texnologiyasi bir necha o‘zaro bog‘liq bosqichlardan iborat bo‘lib, ular mahsulot sifatini, estetik ko‘rinishini va qulayligini ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi. Ushbu jarayon ilmiy asoslangan holda tashkil etilganda ishlab chiqarish samaradorligi oshadi va tayyor mahsulot zamonaviy moda talablariga to‘liq javob beradi.

Birinchi bosqich loyihalash jarayoni hisoblanadi. Bu bosqichda nimchaning modeli, konstruksiyasi va o‘lchamlari aniqlanadi. Zamonaviy yondashuvda kompyuter dasturlari yordamida andaza tayyorlash keng qo‘llanilib, bu aniqlikni oshiradi va xatoliklarni kamaytiradi. An’anaviy usullarda esa qo‘l mehnati ustun bo‘lib, bu ko‘proq vaqt talab etadi.

Ikkinchi bosqichda mato va bezak materiallari tanlanadi. Milliy nimchalar uchun odatda atlas, adras, baxmal kabi matolar ishlatiladi. Zamonaviy dizaynda esa sintetik va aralash tolali matolar ham keng qo‘llanmoqda, chunki ular chidamlilik va parvarish qulayligi bilan ajralib turadi.

1-jadval. Mato turlarining asosiy xususiyatlari

Mato turi	Afzalliklari	Kamchiliklari	Qo‘llanish darajasi
Atlas	Yaltiroq, estetik ko‘rinish	Tez kirlanadi	Yuqori

Adras	Tabiiy, milliy naqshlarga boy	Parvarish talab qiladi	Yuqori
Baxmal	Nafis va qalin	Og‘ir va issiq	O‘rta
Sintetik mato	Mustahkam, arzon	Havo o‘tkazuvchanligi past	O‘rta

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, an’anaviy matolar estetik jihatdan ustun bo‘lsa, zamonaviy matolar amaliy jihatdan qulaylik yaratadi.

Uchinchi bosqich kesish va tikish jarayonidir. Bu jarayonda detallar aniqlik bilan kesilib, texnologik ketma-ketlik asosida tikiladi. Zamonaviy ishlab chiqarishda avtomatlashtirilgan tikuv mashinalari qo‘llanilib, bu mahsulot sifatini oshiradi va vaqtni tejaydi.

2-jadval. An’anaviy va zamonaviy tikish texnologiyalarining taqqoslanishi

Ko‘rsatkich	**An’anaviy usul**	**Zamonaviy usul**
Ish tezligi	Past	Yuqori
Aniqlik darajasi	O‘rtacha	Yuqori
Mehnat sarfi	Ko‘p	Kam
Mahsulot sifati	Barqaror emas	Barqaror va yuqori

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash ishlab chiqarish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

To‘rtinchi bosqich bezak berish va yakuniy ishlov hisoblanadi. Milliy nimchalarda kashtachilik, naqsh va qo‘lda ishlangan bezaklar muhim o‘rin tutadi. Zamonaviy dizaynda esa lazer kesim, mashinada kashta tikish kabi usullar qo‘llanilib, mahsulotga yangi estetik ko‘rinish beriladi.

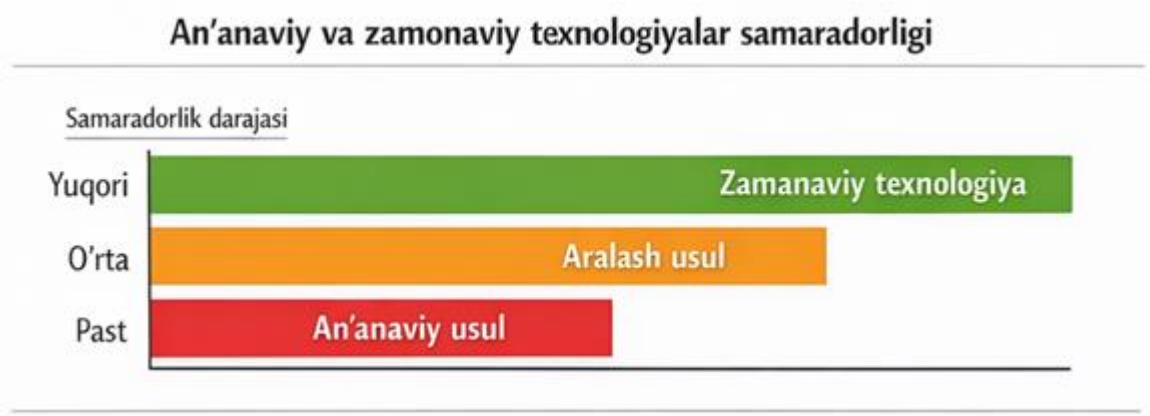
O‘tkazilgan tahlillar asosida quyidagi natijalarga erishildi. Birinchidan, milliy nimcha tikish jarayonida zamonaviy texnologiyalarni joriy etish ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi. Ikkinchidan, an’anaviy va zamonaviy elementlarni uyg‘unlashtirish mahsulotning raqobatbardoshligini ta’minlaydi. Uchinchidan, to‘g‘ri mato tanlash va sifatli tikish texnologiyasi mahsulotning uzoq muddat xizmat qilishiga olib keladi.

Shunday qilib, ayollar milliy nimchasini tikish texnologiyasini ilmiy asosda tashkil etish va zamonaviy dizayn bilan uyg‘unlashtirish bugungi kunda yengil sanoatning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

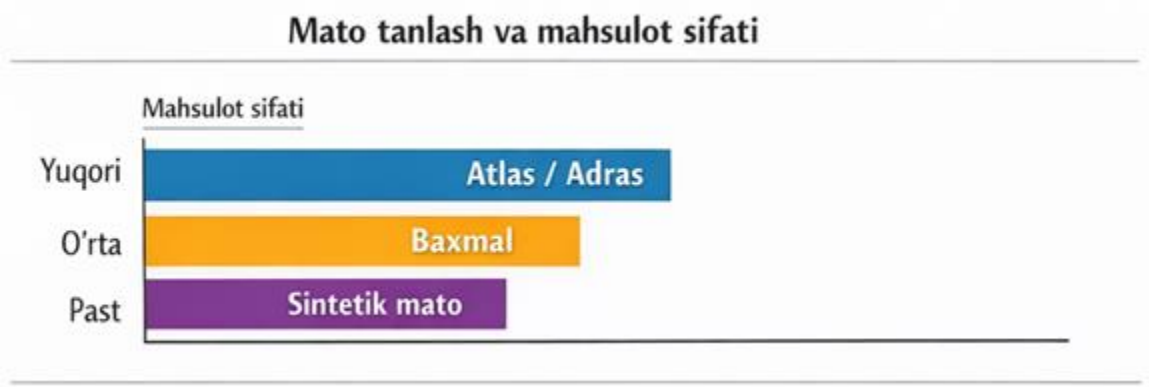
Ayollar milliy nimchasini tikish texnologiyasi bosqichma-bosqich amalga oshiriladigan murakkab jarayon bo‘lib, har bir bosqich yakuniy mahsulot sifatiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Diagrammada ko‘rsatilganidek, jarayon loyihalash bosqichidan boshlanib, mato tanlash, andaza tayyorlash, kesish, tikish, bezak berish va yakuniy ishlov berish kabi ketma-ket jarayonlarni o‘z ichiga oladi. Ushbu bosqichlarning har biri o‘ziga xos texnologik talablar asosida bajariladi va ular orasidagi uzviy bog‘liqlik mahsulotning umumiy sifatini belgilaydi.

An’anaviy va zamonaviy texnologiyalar samaradorligini taqqoslash natijalari shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy texnologiyalar yuqori samaradorlikka ega. Xususan, avtomatlashtirilgan tikuv mashinalari, raqamli loyihalash tizimlari va yangi ishlab chiqarish usullari ish tezligini oshirib, inson omiliga bog‘liq xatoliklarni kamaytiradi. Aralash usul, ya’ni an’anaviy va zamonaviy yondashuvlarning uyg‘unligi o‘rta darajadagi samaradorlikni ta’minlasa, faqat an’anaviy usullar past samaradorlik bilan tavsiflanadi.

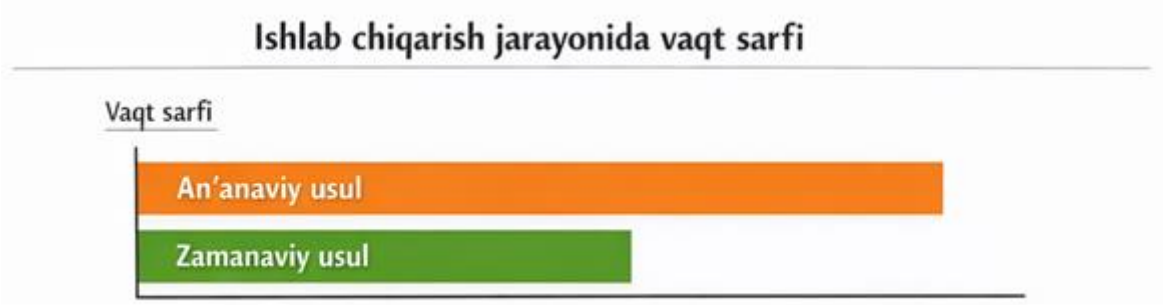

Mato tanlash jarayoni ham mahsulot sifatiga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi. Diagramma natijalariga ko‘ra, atlas va adras kabi tabiiy va milliy matolar yuqori sifat ko‘rsatkichlariga ega bo‘lib, estetik jihatdan ustunlik qiladi. Baxmal matolar o‘rta darajadagi sifatni ta’minlasa, sintetik matolar amaliy jihatdan qulay bo‘lsa-da, estetik va gigiyenik xususiyatlari bo‘yicha pastroq baholanadi. Shu sababli zamonaviy ishlab chiqarishda mato tanlashda nafaqat ko‘rinish, balki funksionallik ham hisobga olinadi.

Ishlab chiqarish jarayonida vaqt sarfini tahlil qilish natijalari esa zamonaviy texnologiyalarning ustunligini yana bir bor tasdiqlaydi. Diagrammada ko‘rsatilganidek, an’anaviy usulda vaqt sarfi ancha yuqori bo‘lib, qo‘l mehnatiga tayanadi. Zamonaviy usulda esa ishlab chiqarish jarayoni optimallashtirilgan bo‘lib, vaqt sarfi sezilarli darajada qisqaradi.

Bu esa ishlab chiqarish hajmini oshirish va iqtisodiy samaradorlikni ta’minlash imkonini beradi.

Umuman olganda, diagrammalar asosida olib borilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, ayollar milliy nimchasini tikishda zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash, an’anaviy elementlar bilan uyg‘unlashtirish orqali yuqori sifatli va raqobatbardosh mahsulot yaratish mumkin.

Xulosa

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, ayollar milliy nimchasini tikish texnologiyasi ko‘p bosqichli va ilmiy yondashuvni talab etadigan jarayon hisoblanadi. Har bir bosqichni to‘g‘ri tashkil etish, xususan loyihalash, mato tanlash, tikish va bezak berish jarayonlarini zamonaviy texnologiyalar asosida olib borish mahsulot sifatini sezilarli darajada oshiradi. Tahlillar asosida aniqlandiki, zamonaviy tikuv texnologiyalari ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, vaqt sarfini kamaytirish va mahsulot sifatini barqaror darajada ta’minlashda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, an’anaviy usullar va milliy bezak elementlarini saqlab qolish nimchaning estetik va madaniy qiymatini oshiradi. Shuningdek, mato tanlash jarayoni mahsulotning nafaqat tashqi ko‘rinishi, balki uning qulayligi va chidamliligiga ham bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Tabiiy va milliy matolar yuqori estetik natija bersa, zamonaviy materiallar amaliy jihatdan ustunlik qiladi. Shu sababli ularni uyg‘unlashtirish eng maqbul yechim sifatida baholanadi.

Xulosa qilib aytganda, ayollar milliy nimchasini tikish jarayonida an’anaviylik va zamonaviylikni uyg‘unlashtirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish hamda sifat nazoratini kuchaytirish orqali raqobatbardosh va yuqori sifatli mahsulotlar yaratish mumkin. Bu esa milliy kiyimlarning rivojlanishi va ularning zamonaviy moda tizimida mustahkam o‘rin egallashiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov A. Yengil sanoatda tikuvchilik texnologiyasi. Toshkent. Fan va texnologiya. 2020.
2. Abdullayeva N. Kiyim konstruktsiyasi va modellashtirish asoslari. Toshkent. O‘qituvchi. 2019.
3. Rasulova D. Milliy kiyimlar dizayni va bezak san’ati. Toshkent. Iqtisodiyot. 2021.
4. Xudoyberdiyev B. Zamonaviy tikuv texnologiyalari va ularning rivojlanish tendensiyalari. Toshkent. Innovatsiya. 2022.
5. Yusupova M. Moda industriyasida innovatsion yondashuvlar. Toshkent. Universitet nashriyoti. 2023.
6. Sodiqov T. Mato materialshunosligi asoslari. Toshkent. Fan. 2018.